

Bijzondere planten in de Duin- en Bollenstreek in 2004

Martien de Graaf & Jelle van Dijk

Bijzondere planten worden vooral gevonden op plaatsen waar wat met de grond is gebeurd, zoals bouwterreinen, braakliggend land en natuurontwikkelingsgebieden. Daarnaast trekken ook steeds meer de planten van het straatmilieu de aandacht. De iets hogere temperatuur in het stedelijk milieu en de beperkte onkruidbestrijding hebben veel soorten de kans geboden zich in het straatmilieu te vestigen. Deze categorie planten zal in deze aflevering vooral dankzij het spuurwerk van Martien de Graaf (MdG) weer nadrukkelijk aan bod komen.

In de *Flora van de Duin- en Bollenstreek*, uitgegeven in 1994, werd een lijst opgenomen van alle tot dan toe aangetroffen plantensoorten in onze regio. Sindsdien is in de Strandloper zevenmaal een artikel verschenen waarin aanvullingen op deze lijst werden gepubliceerd. Deze aanvullingen zijn te vinden in:

- 28^e jaargang nr. 4 (december 1996)
- 30^e jaargang nr. 1 (maart 1998)
- 30^e jaargang nr. 4 (december 1998)
- 32^e jaargang nr. 1 (maart 2000)
- 33^e jaargang nr. 1 (maart 2001)
- 34^e jaargang nr. 1 (maart 2002)
- 36^e jaargang nr. 2 (juni 2004)

Nieuw voor de Duin- en Bollenstreek

Italiaanse ossentong - *Anchusa italica*

Op 6 mei vond Jelle van Dijk (JvD) in een verlaten tuinderij in Polder Hoogeweg (blok 30-17-52) deze exoot. De soort is nog niet opgenomen in de *Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003*. Dat houdt in dat deze soort wel af en toe ergens opduikt, maar nog nergens jaarlijks terugkeert.

Hemelboom - *Ailanthus altissima*

Volgens Ton Denters, de auteur van het nieuwe boek *Stadsplanten, veldgids voor de stad* (zie de Strandloper september 2004), lijkt “de opmars van deze boom in onze steden onstuitbaar”. Dit wordt wel in verband gebracht met de opwarming van de aarde. In november trof MdG deze soort aan langs de straatkant in de Hafkenscheidslaan in De Zilk (blok 24-58-13). In Noordwijk werden ook in november veel jonge boompjes aangetroffen in de

houtwallen van de Montessoristraat (blok 30-17-32). Het gaat hier om zaailingen of uitlopers van enkele bestaande bomen die daar vroeger zijn aangeplant.

Dolle kervel - *Chaerophyllum temulum*

Op 16 april werd één exemplaar van deze soort door JvD langs een bosrand op Oud-Leeuwenhorst aangetroffen (blok 30-17-23). Deze schermbloemige is algemeen op de zandgronden in het oosten des lands. Merkwaardig is de vroege bloeidatum. Helaas was de plant door maaien verdwenen toen zaad verzameld kon worden.

Marjoleinbekje - *Chaenorhinum organifolium*

Deze fraaie stadsplant wordt nog niet genoemd in de Standaardlijst, maar wordt wel beschreven en getoond in het boek van Denters. De soort werd door MdG gezien op de grens van stoep-muur, en wel op 31 juli in de Snoeklaan te Voorhout (blok 30-17-45). Ook werd deze soort, net buiten ons werkgebied, gevonden in de Tramstraat te Katwijk (blok 30-26-23).

Tuinviooltje - *Viola tricolor cv hortensis*

Volgens Ton Denters nemen de grootbloemige tuinviooltjes buiten de tuin meestal weer hun ‘wilde’ vorm aan. In het stedelijke gebied zijn deze verwilderde tuinviooltjes op veel plaatsen te vinden. Tijdens zijn onderzoek in de zomer van 2004 trof MdG deze soort aan in de volgende blokken: 24-58-13, 25-51-11, 30-16-25 (Gasthuissteeg Noordwijk), 30-17-21, 30-17-44, 30-18-41, 30-18-51 en 30-26-13.

Dalmatiëklokje - *Campanula portenschlagiana*

Ook dit pas recent voorkomende klokje wordt nog niet genoemd in de Standaardlijst. Denters besteedt er wel aandacht aan in zijn nieuwe boek, waarin ook een afbeelding is te vinden. De toename van dit klokje is (nog) niet zo spectaculair als het Kruipklokje, maar mag er ook zijn! In ons werkgebied werd deze soort tussen straattegels door MdG aangetroffen op 12 augustus in Noordwijk aan Zee (blok 30-17-21), op 15 september in Noordwijkerhout (blok 24-57-54), op 16 oktober en in november in Voorhout (blok 30-17-44 en blok 30-17-55) en in november in De Zilk (blok 24-58-13).

Donzige klaproos – *Papaver atlanticum*

Voor deze nogal hoge, oranjekleurige klaproos met donzige bladeren geldt hetzelfde als beschreven werd bij het Dalmatiëklokje. In ons werkgebied trof MdG deze soort aan op 17 augustus in Noordwijk (Piet Heinplein, blok 30-17-21), in september in Noordwijk (Sondauhof, blok 30-17-22) en op 15 september in Noordwijkerhout (Julianaplein, blok 24-57-55).

Slaapkamergeluk – *Soleirdia soleiroli*

Ook dit is een soort die alleen te vinden is in het nieuwe boek van Ton Denters. De plant vormt groene tapijten op tegels in donkere tuingedeelten en is vooral in de steden steeds meer te vinden. Op 15 september zag MdG in een tuin aan de Zeestraat te Noordwijkerhout (blok 24-57-54) deze soort.

Klimopbremraap – *Orobanche hederac*

In Katwijk bevindt zich al jarenlang een grote groeiplaats van deze soort, namelijk in de tuin van De Wilbert in Katwijk aan den Rijn (blok 30-26-35). Op 16 juli vond JvD tientallen planten aan de noordzijde van de Oude Rijn, namelijk op de met Klimop begroeide rotonde bij de Konmar in 't Heen (blok 30-26-25).

Paarse morgenster – *Tragopogon porrifolius*

Op 27 mei zag MdG tijdens een wandeling door de Egmonderstraat (blok 30-17-31) in een wilde tuin (nr. 49) enige fraai bloeiende exemplaren van deze soort.

Guianakruid – *Sutera cordata*

Deze soort is eigenlijk een recent verwilderde tuinplant die in veel tuincentra te koop wordt aangeboden. In november werd deze soort door MdG in de bebouwing van De Zilk (blok 24-58-13) aangetroffen. In het boek van Denters is een duidelijke foto van deze soort opgenomen.

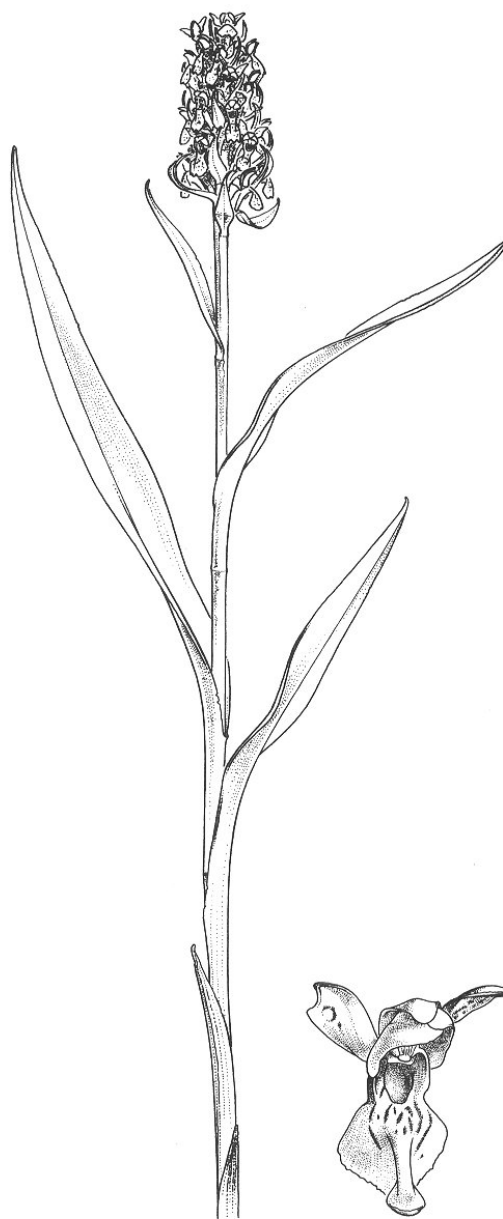
Kokardebloem – *Gaillardia spec.*

Op 12 augustus kwam MdG tussen het plaveisel van de Ludolph Berkemeyerstraat in Noordwijk (blok 30-17-12) een 30 cm hoge composiet tegen met vrij grote bruinrode bloemen met een karakteristieke gele rand. De soort moet beschouwd worden als een gecultiveerde hybride van minstens twee soorten. In de *Heukels – van Oostroom Flora van Nederland* uit 1977 wordt deze Noord-Amerikaanse plant summier beschreven.

Eekhoorngras – *Vulpia bromoides*

In het verslag van de KNNV-plantenwerkgroep AWD over 2004 wordt melding gemaakt van een

groeiplaats op het zweefvliegveld in het Langeveld. Dit zeldzame grasje komt hier en daar voor in kalkarme duinen en op de zandgronden in het oosten des lands.



D. incarnata | Vleeskleurige orchis

Vleeskleurige orchis – *Orchis incarnata*

In de *Flora van de Duin- en Bollenstreek* wordt een vondst uit 1986 in de Noordduinen gemeld met de mededeling “vermoedelijk uitgezaaid”. In juni 2004 telde JvD in de Guytedel (blok 30-16-54) 125 bloeiende exemplaren van deze soort.

De groeiplaats deed volkomen natuurlijk aan en vertoonde grote gelijkenis met groeiplaatsen van deze soort op Voorne. Vandaar dat wij deze soort nu bij de nieuwe soorten voor de streek plaatsen.

Nieuwe vindplaatsen van zeldzame soorten

Muurvaren – *Asplenium ruta-muraria*

Dick Passchier maakte ons attent op een groeiplaats op een schoorsteen (minstens 10 meter hoog!) aan de Egmonderstraat in Noordwijk-Binnen (blok 30-17-31). Deze groeiplaats bestaat volgens DP zeker al tien jaar.

Esdoornganzevoet – *Chenopodium hybridum*

Tussen plaveisel van het trottoir aan de Leidsestraat te Hillegom (blok 24-58-35) werden op 17 september door MdG enkele planten van deze zeldzame soort waargenomen.

Kogelduizendknoop – *Persicaria capitata*

Tussen plaveisel langs de Zandslootkade te Sassenheim (blok 30-18-41) vond MdG op 4 november een aantal planten van deze nieuwe stadssoort. In 2001 werd deze soort reeds in Noordwijk en Noordwijkerhout gevonden. De soort staat afgebeeld in het maart-nummer van de Strandloper uit 2002 onder de naam *Polygonum capitatum*.

Pijpbloem – *Aristolochia clematitis*

Langs het fietspad even ten noorden van de Langevelderslag is al jarenlang een flinke groeiplaats aanwezig (zie foto in *Flora van de Duin- en Bollenstreek*). Op 5 juni trof JvD zo'n 500 m zuidelijker langs dit fietspad nog een groeiplaats(je) aan. Deze plek ligt in hetzelfde blok 24-57-24 als de eerder genoemde groeiplaats.

Blauwe anemoon – *Anemone apennina*

Op 20 maart vond JvD in de berm van de Bronsgeesterweg (blok 30-17-22) enkele exemplaren in bloei. Deze planten zijn vermoedelijk afkomstig uit afval van een tuinderij.

Kransmuur – *Polycarpon tetraphyllum*

Op 31 mei vond MdG op een klein parkeerterrein aan de Baarslaan in Voorhout (blok 30-17-45) deze stadsplant. Het betekende de eerste vondst in Voorhout.

Bonte wikke – *Vicia villosa*

Op 16 juni trof JvD een grote pol van deze sterk op Vogelwikke gelijkende soort aan in het natuurontwikkelingsgebied Langevelderslag (blok 24-57-24).

Kleine leeuwenklauw – *Aphanes inexpectata*

Op 30 maart zag MdG enkele planten staan tussen tegels van een parkeerterreintje langs de Leidse

Vaart (blok 30-17-34). Een merkwaardige groeiplaats voor deze soort!

Bloedooievaarsbek – *Geranium sanguineum*

Langs het Dompad te Noordwijk (blok 30-17-31) vond MdG op 27 mei deze steeds meer verwilderende soort.

Wouw – *Reseda luteola*

Op 6 augustus trof JvD tien pollen aan op braakliggend land bij sportpark Middelmors in Rijnsburg (blok 30-27-21). Na het verdwijnen van de enige vaste groeiplaats bij de demping van het Van Limburg Stirumkanaal, wordt deze soort af en toe ontdekt op ruderaal terreinen.

Kruipklokje – *Campanula porscharskyana*

Na al eerder in Sassenheim en Voorhout te zijn aangetroffen, werd deze sterk in opmars zijnde soort op 27 mei door MdG ook in de J. Beugelsdijkstraat in Noordwijk (blok 30-17-31) gevonden.

Stijf ijzerhard – *Verbena bonariensis*

Nadat deze nieuwe urbane in 2000 in Noordwijk gevonden was, trof MdG hem op 16 juli ook aan tussen straattegels langs de Hoofdstraat in Sassenheim (blok 30-18-42).



IJzerhard

IJzerhard – *Verbena officinalis*

Achter de schuurtjes van de Nieuwe Duinstraat te Noordwijkerhout (blok 24-57-55) vond MdG op 15 september een aantal plantjes van deze leuke soort.

Muursla – *Mycelis muralis*

Deze soort is in het duingebied sterk toegenomen en wordt ook in het stedelijke milieu steeds vaker aangetroffen. Op 18 april vond MdG deze soort in een gazon bij de Gildehof in Sassenheim (blok 30-18-41).

Armbloemige look – *Allium paradoxum*

Op 14 april vond JvD langs het fietspad tussen het zweefvliegveld en Ruigenhoek (blok 24-58-21) een rijke groeiplaats van deze soort. Vermoedelijk is deze groeiplaats al jaren aanwezig.

Daslook – *Allium ursinum*

Op 15 maart ontdekte JvD een grote groeiplaats onder de dennen in de Noordduinen (blok 24-57-52). Vermoedelijk is de soort hier met tuinafval beland.



Vroege Sterhyacint

Vroege sterhyacint – *Scilla bifolia*

Op 19 maart vond JvD een groeiplaats aan van enkele vierkante meters, met op dat moment zo'n 15 bloeiende exemplaren, bij het gerestaureerde koetshuis op Offem. Van deze zeldzame stinzenplant was slechts één groeiplaats bekend: op het familiegraf van de familie Van Limburg Stirum op de Algemene Begraafplaats! Tijdens de Offemexcursie van 27 april 2005 bleek deze groeiplaats bijna geheel onder een nieuw aangelegde parkeerplaats verdwenen te zijn.

Italiaanse aronskelk – *Arum italicum*

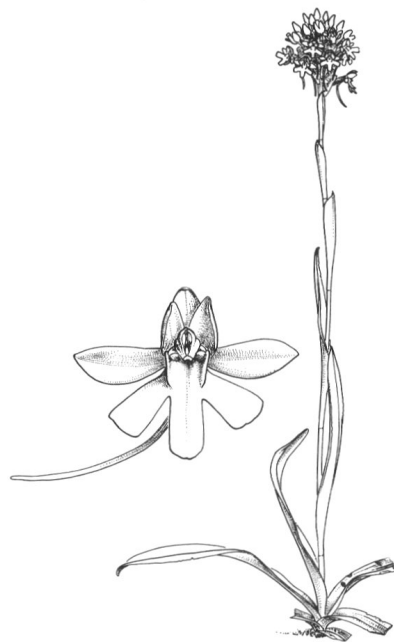
Tijdens een excursie op Nieuw-Leeuwenhorst op 16 oktober wees een van de deelnemers ons op een rijke groeiplaats aan de westzijde van de grote vijver (blok 30-17-23). Deze snel uitbreidende soort zal in de volgende overzichten niet meer genoemd worden.

Zulte – *Aster tripolium*

Op 20 september vond Ellen van der Niet een bloeiend exemplaar in het natuurontwikkelingsgebied Langevelderslag (blok 24-57-24). De soort is de laatste jaren ook wel eens gevonden in de Guytedel en op de zeezijde van de Katwijkse Uitwatering.

Veldrus – *Juncus acutiflorus*

Deze onopvallende soort werd op 13 juli door JvD aangetroffen in het natuurontwikkelingsgebied Langevelderslag (blok 24-57-24). Op 31 juli bleek deze soort vrij talrijk voor te komen aan de westzijde van de grote vijver op Nieuw-Leeuwenhorst (blok 30-17-23).



Anacamptis pyramidalis | Hondskruid

Hondskruid – *Anacamptis pyramidalis*

Het jaar 2004 was een bijzonder goed jaar voor deze soort. In de Guytedel (blok 30-16-54) trof Willem van Duyn één bloeiend exemplaar aan, de eerste vondst op deze plaats. Mart Gielen vond op de meer noordelijk gelegen groeiplaatsen in totaal 1052 bloeistengels!